Chumburung

El **chumburung** (o **kyongborong**, o **nchumburu**, etc[1]) és una llengua guang septentrional que parlen els nchumburus i els yejis que viuen a les regions Septentrional, Brong-Ahafo i Volta.[2] La majoria dels nchumburus viuen a l'antic regne de Chumburung que ocupava els dos vessants de l'extrem sud-occidental del llac Volta. El seu codi ISO 369-3 és **ncu** i el seu codi al glottolog és **chum1261**.[3]

Chumburung	
Altres noms	**Nyongboront**, **Nchimburu**, **Nchumburu**, **Nchummuru**
Tipus	llengua i llengua viva
Parlants	
69.000 (ethnologue)[1] 89.000(joshuaproject)[2] principalment a Regió Septentrional, regió Brong-Ahafo regió Volta	
Parlat a	Ghana
Autòcton de	Brong-Ahafo, regió Septentrional i regió Volta
Classificació lingüística	
Níger-Congo Atlantic-Congo Volta-Congo Benue-Congo Llengües kwa Llengües nyos Llengües potou-tanos llengües tanos llengües guangs llengües guangs septentrionals **Chumburung**	
Codis	
ISO 639-3	ncu (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=ncu)
SIL	ncu
Glottolog	chum1261 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/chum1261)
Ethnologue.com	ncu (http://www.ethnologue.com/language/ncu)
IETF	ncu

Contingut

Família lingüística

Segons l'ethnologue, el chumburung forma part del subgrup de llengües guangs septentrionals, que formen part de la família de les llengües kwa, que són llengües Benué-Congo. Les llengües guangs septentrionals són el foodo, el dompo, el dwang, el foodo, el gikyode, el ginyanga, el gonja, el kplang, el krache, el nawuri, el nchumbulu, el nkami, el nkonya i el tchumbuli.[4] Segons el glottolog el chumburung és una de les sis llengües del subgrup de les llengües guang del riu Oti Septentrional. Les altres llengües d'aquest grup són el dwang, el kplang, el krache, el nchumbulu i el tchumbuli.[3]

Situació geogràfica, població i pobles veïns

Segons l'ethnologue, el 2004 hi havia 69.000 parlants de chumburung, que inclouen 2.700 yeyis.[1] Segons el joshuaproject hi ha 86.000 nchumburus i 2.700 yejis que parlen el chumburng a Ghana.[2]

El territori de parla chumburung està situat al districte de Gonja Oriental, a la regió Septentrional, al districte de Sene, a la regió Brong-Ahafo i al districte de Krachi, a la regió Volta, en una zona triangular al sud del llac Volta, al nord-oest del riu Daka. Els yejis viuen al sud del llac Volta.[1]

Segons el mapa lingüístic de l'ethnologue hi ha dos territoris de parla chumburung: són dues zones veïnes a ambdues vessants del llac Volta, al centre del país. El territori situat més a l'oest està situat al centre del país i limita amb el llac volta a l'est i nord-est, amb els gonja al nord i amb els kplangs al sud. El territori més oriental està a l'est del llac Volta, amb el que limita al sud i sud-oest. Al nord-oest limiten amb els gonja, a l'est limiten amb els nawuris i al sud limita amb els kraches.[5]

Dialectes i semblança amb altres llengües

Els dialectes del chumburung són el chumburung occidental, el chumburung oriental i el yeji.[3]

Segons l'ethnologue el chumburung és intel·ligible amb el krache. A nivell lèxic, és un 77% similar amb el kplang, un 78% amb el krache, un 69% amb el dwang, un 67% amb el nawuri i el gikyode i un 60% amb el gonja.[1]

Sociolingüística, estatus i ús de la llengua

El chumburung és una llengua desenvolupada (EGIDS 5): és utilitzada per persones de totes les edats de manera vigorosa en tots els dominis, té literatura i està estandarditzada, tot i que no és totalment sostenible.[6] Té diccionari, gramàtica i el 2010 s'hi va traduir la Bíblia. El 24% dels que tenen el chumburung com a llengua materna i el 50% dels que la tenen com a segona llengua estan alfabetitzats en aquesta llengua. Els yejis poden llegir el chumburung. El chumburung s'escriu en alfabet llatí des del 1985.[1]

Referències

1. «Chumburung. A language of Ghana (http://www.ethnologue.com/language/ncu)». ethnologue. [Consulta: 13 març 2015].
2. «Language: Chumburung (http://joshuaproject.net/languages/ncu)». joshuaproject. [Consulta: 13 març 2015].
3. «Language: Chumburung (http://glottolog.org/resource/languoid/id/chum1261)». glottolog. [Consulta: 13 març 2015].
4. «North Guang (http://www.ethnologue.com/subgroups/north-guang-0)». ethnologue. [Consulta: 10 març 2015].
5. «Mapa lingüístic de Ghana. El Chumburung és el número 34 (http://www.ethnologue.com/map/GH)». ethnologue. [Consulta: 13 març 2015].
6. «Chumburung in the Language Cloud (http://www.ethnologue.com/cloud/ncu)» (en anglès). ethnologue. [Consulta: 13 març 2015].

Bibliografia

- Snider, Keith L. 1985. *Vowel coalescence across word boundaries in Chumburung*. A: *Journal of West African languages* 15. Pp. 3-13. - Fonologia
- Hansford, Keir and Hansford, Gillian F. 1989. *Borrowed words in Chumburung*. A: *African Languages and Cultures* 2. Pp. 39-50.

- Bertho, [Révérend] [Père] J. 1951. *Trois îlots linguistiques du Moyen-Dahomey: le Tshummbuli, le Banzantché et le Basila*. A: *Bulletin de l'IFAN (Institut Français de l'Afrique Noire*) 13. 872-892. ("*Für alle drei Dialekte sind vergleichende Wörterverzeichnisse gegeben: Tshummbuli : Tshimmboro; Bazantché : Agnaga; Basila : Adélé*" (Hintze 1959:34).)
- Hansford, Keir Lewis. 1990. *A grammar of Chumburung: a structure-function hierarchical description of the syntax of a Ghanian language*. Universitat de Londres. Londres: Univ. 495pp. - Gramàtica
- Wolf, K. and Schoch, G. 2001. *A sociolinguistic survey of the Tchumbuli language area*. SIL International. Cotonou: SIL International. - Sociolingüística
- Demuyakar, Isaac Abrese-yii. 2000. *Kyongborong angase beee akpare na amo kaase kekaapo-ro borofo-ro / Chumburung proverbs with English explanations*. Tamale: Ghana Inst. of Linguistics, Literacy and Bible Translation (GILLBT). - Proverbis en chumburung, traduïts a l'anglès.
- Hansford, Gillian F. 2005. *My eyes are red: body metaphor in Chumburung*. A: *Journal of West African Languages* 32. 135-180.
- Hansford, Keir. 1986. *Suspicion and shame in Chumburung spider stories*. A: *Afrikanistische Arbeitspapiere (AAP*) 6. (?).
- Snider, Keith L. 2007. *Automatic and nonautomatic downstep in Chumburung: an instrumental comparison*. A: *The Journal of West African Languages* XXXIV(1): 105-114.
- Hansford, Gillian F. 2003. *Understanding Chumburung proverbs*. A: *Journal of West African Languages* 30. 57-82.
- Hansford, Gillian F. 1989. *Chumburung-English, English-Chumburung dictionary: a bilingual dictionary for the Chumburung language of Northern and Volta Regions, Ghana*. Tamale: Ghana Inst. of Linguistics, Literacy and Bible Translation (GILLBT). - Diccionari chumburung-anglès
- Price, Norman. 1975. *Collected field reports on the phonology of Nchimburu*. (Collected language notes, 14.) Legon: Inst. of African Studies (IAS), Universitat de Ghana. 29pp.
- Snider, Keith L. 1984. *Vowel harmony and the consonant l in Chumburung*. A: *Studies in African Linguistics* 15. 47-58.
- Hansford, Gillian. 1990. *A grammar of Chumburung: a structure-function hierarchical description of the syntax of a Ghanaian languages*. Escola d'Estudis Orientals i Africans (SOAS), Universitat de Londres. 495pp.

Enllaços externs

- Chumburung al multitree (http://multitree.org/codes/ncu)